

Vlaams
Parlement

ingediend op **697** (2015-2016) – Nr. 3
14 december 2016 (2016-2017)

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Lies Jans, Freya Saeys en Lorin Parys

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Katrien Schryvers, Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans,
Dirk de Kort en Sonja Claes

**over cliëntenorganisaties en een cliëntenforum
in de integrale jeugdhulp**

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin:

Voorzitter: Bart Van Malderen.

Vaste leden:

Caroline Croo, Danielle Godderis-T'Jonck, Lies Jans, Lorin Parys, Peter Persyn, Tine van der Vloet;
Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Freya Saeys, Martine Taelman;
Freya Van den Bossche, Bart Van Malderen;
Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Vera Celis, Cathy Coudyser, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Manuela Van Werde;
Sonja Claes, Dirk de Kort, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
Jo De Ro, Emmily Talpe;
Jan Bertels, Bert Moyaers;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Ortwin Depoortere.

Documenten in het dossier:

- 697** (2015-2016) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving
- Nr. 2: Verslag van de hoorzitting

INHOUD

I.	Toelichting door Katrien Schryvers.....	4
1.	Situering.....	4
2.	Cliëntenorganisaties in de jeugdhulpverlening	4
3.	Participatieve jeugdhulpverlening in decreten over de integrale jeugdhulp	4
4.	Vlaams regeerakkoord 2014-2019	4
5.	Conceptnota voor nieuwe regelgeving.....	5
6.	Legistieke aanpak	5
II.	Bespreking.....	5

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin besprak de conceptnota voor nieuwe regelgeving over cliëntenorganisaties en een cliëntenforum in de integrale jeugdhulp tijdens haar vergaderingen van 3 mei en 8 november 2016. Tussenin werd op 1 juni 2016 een hoorzitting gehouden. Het verslag van die hoorzitting is verspreid als *Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 697/2.

I. Toelichting door Katrien Schryvers

1. Situering

In enkele decreten of andere regelgevende initiatieven komen cliëntgerichte organisaties of cliëntparticipatie ter sprake. Er zijn het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, het Vlaams Platform van verenigingen van personen met een handicap, de verenigingen van personen met een handicap, de bijstandsorganisaties in het kader van de persoonsvolgende financiering, de verenigingen van gebruikers en mantelzorgers, het Vlaams Patiëntenplatform, het Netwerk tegen Armoede en het Trefpunt Zelfpunt vzw.

2. Cliëntenorganisaties in de jeugdhulpverlening

Er is Cachet vzw, dat geregeld zijn visie geeft tijdens hoorzittingen over jeugdhulp. Iedereen erkent het belang van zijn bijdrage aan het debat. Voorts is er de Ouderparticipatie Jeugdhulp Vlaanderen vzw dat een aantal organisaties verenigt.

Deze verenigingen leveren een substantiële bijdrage aan de realisatie van het participatieve gedachtegoed en meerwaarde voor alle betrokkenen. In tegenstelling tot wat vaak wordt vermoed zijn ze niet structureel verankerd. Ze worden gefinancierd met projectsubsidies. Deze conceptnota moet leiden tot een decretale verankering van de cliëntorganisaties in de jeugdhulp.

3. Participatieve jeugdhulpverlening in decreten over de integrale jeugdhulp

Participatieve jeugdhulpverlening wordt steeds vaker opgenomen in decreten, evenwel zonder dat er van structurele verankering sprake is. Het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp bepaalt dat de minderjarige recht heeft op participatie bij de totstandkoming en uitvoering van jeugdhulp. Voorts krijgt de minderjarige aan wie een voorziening semiresidentiële of residentiële jeugdhulp verleent, het recht om met medebewoners te vergaderen over aspecten van de jeugdhulpverlening.

Het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp laat minderjarigen, hun ouders of hun opvoedingsverantwoordelijke maximaal aan de jeugdhulpverlening participeren. Dit decreet voert ook het Intersectoraal Regionaal Overleg Jeugdhulp en het Managementcomité Integrale Jeugdhulp in.

4. Vlaams regeerakkoord 2014-2019

Het Vlaamse regeerakkoord 2014-2019 wil het Vlaams Actieplan Jeugdhulp 'Met de kracht van de jeugd naar 2020' uitdrukkelijk uitvoeren. Ook in het Vlaams Actieplan Jeugdhulp 2.0 komt cliëntparticipatie aan bod. Ten slotte dient te worden verwezen naar de resolutie houdende aanbevelingen voor een verbeterde organisatie en werking van integrale jeugdhulp (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 427/2).

5. Conceptnota voor nieuwe regelgeving

Een decretaal initiatief moet de Vlaamse Regering de mogelijkheid bieden een of meer organisaties structureel te erkennen en subsidiëren als onafhankelijk werkende cliëntenorganisaties.

Aan erkenning en subsidiëring zijn enkele minimale voorwaarden verbonden. Het komt de commissie toe te bespreken wat die minimale voorwaarden zijn. De conceptnota somt er een aantal op. Een cliëntorganisatie draagt bij aan een participatieve jeugdhulpverlening; maakt zich actief bekend bij kinderen, jongeren, ouders en opvoedingsverantwoordelijken; verzekert mee toegankelijke informatieverstrekking over de integrale jeugdhulp; organiseert lotgenotencontacten; rapporteert publiekelijk over de ervaringen van minderjarigen of ouders in de jeugdhulp; draagt bij aan empowerment van minderjarigen, ouders en opvoedingsverantwoordelijken; ontsluit mee het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp; bouwt mee een cliëntforum uit; brengt het cliëntenperspectief en ervaringsdeskundigheid in onderzoeksopdrachten in; en formuleert aanbevelingen.

Er zijn twee soorten cliëntenorganisaties: gericht op kinderen en jongeren, en gericht op ouders. Sommige verenigen de twee. Is het aangewezen dat een cliëntorganisatie beide combineert? Leidt dat niet tot tegenstrijdigheden?

De intersectorale werking staat buiten kijf. De organisaties zijn samengesteld uit ervaringsdeskundigen en direct betrokkenen. Er wordt een cliëntenforum opgericht. Dat wordt een platform van de verschillende cliëntenorganisaties. De Vlaamse Regering bepaalt het subsidiebedrag en de voorwaarden.

6. Legistieke aanpak

Een en ander dient eerst afgetoetst te worden tijdens een hoorzitting.

Er zijn drie opties voor een decretale regeling. Een afzonderlijk decretaal initiatief kan een eigenstandige regeling vastleggen. De regeling kan worden toegevoegd aan het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, of aan het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp.

Een en ander moet in werking treden op 1 januari 2017, tenzij de projectsubsidie dan nog wordt voortgezet.

II. Bespreking

Voor *Freya Van den Bossche* veronderstelt participatie dat alle partners ervan overtuigd zijn dat ze van elkaar kunnen leren. Participatie kan niet zonder een gedeelde cultuur en het engagement van cliënten, hulpverleners en beleidsmakers.

Beleidsmakers moeten steeds alert op zoek naar het cliëntenperspectief. Wat betekent een beslissing voor de cliënt? Wordt hij of zij daar beter van? Dat is niet vanzelfsprekend. Het vergt immers een denkkader dat cliënten de kans biedt mee te zijn en mee te handelen. Het veronderstelt goed voorbereiden en terugkoppelen; de agenda niet overladen; een eenvoudige taal die ter zake is; temporiseren waar nodig en de mogelijkheid om eigen thema's aan te brengen, ook als die buiten de huidige organisatie van de jeugdhulp vallen.

Dergelijk forum moet gebaseerd zijn op sterke cliëntorganisaties. Hun werking dient, zoals de conceptnota terecht aanhaalt, structureel verankerd te worden. Het is belangrijk dat jongeren, ouders en hun vertegenwoordigers ruimte krijgen om vanuit een kader te werken dat niet vooraf vastligt en voldoende voeling heeft met de kinderen, jongeren en hun gezinnen. Om elke stem aan bod te laten komen, kunnen van onderen uit eigen ondersteuningsstructuren ontstaan die autonoom werken. Wie deelneemt, kan het kader zelf mee uitbouwen. Dat vergt geloof en investeringen in discussiefora die de stem van jongeren en ouders naar boven halen door hen echt te betrekken. De groepen in de meest kwetsbare posities hebben lak aan complexe systemen die hun rechten verbergen. Zij hebben de nabijheid nodig van mensen die openstaan voor hun verhaal. Dat geldt ook voor de vraag naar trajectbegeleiders die de participatieve ruimte kunnen ondersteunen en bewaken.

De conceptnota bevat enkele positieve punten. Het is echter belangrijk dat iedereen beseft dat instrumenten die mensen worden aangereikt, herkenbaar en bruikbaar moeten zijn. Mensen moeten de kans krijgen die fora zelf uit te bouwen en vorm te geven.

Katrien Schryvers zegt dat de aandacht in het welzijnsrecht voor de rechtspositie van cliënten relatief recent is. Het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp heeft daarin een grote wijziging aangebracht. Enkele platforms van cliëntenorganisaties hebben de voorbije jaren een plek verworven binnen het beleidsdomein Welzijn.

Het toenemende belang voor participatie van cliënten en gebruikers is niet meer dan terecht. Het welzijnsrecht gaat breder dan de rechtsverhouding tussen een welzijnsvoorziening en de overheid. Wie zelf ooit is opgenomen, weet best welke vragen er dan rijzen. Wie zelf ooit in contact is gekomen met de jeugdhulp, biedt het beste luisterende oor. Daarenboven moet het beleid openstaan voor aanbevelingen en adviezen van gebruikers en cliënten.

Cliënten spreken een andere taal. Voorzieningen en hulpverleners gebruiken een vaak ontoegankelijk vakjargon. Cliëntenorganisaties staan voor veel gebruikers symbool voor de hoop dat ze uit de hulpverlening kunnen geraken met de nodige ondersteuning. Het is een plek waar ze in vertrouwen vragen kunnen stellen.

In de jeugdhulpverlening zijn cliëntenorganisaties actief als vzw Cachet en Ouderparticipatie Jeugdhulp Vlaanderen vzw. Ze leveren een substantiële bijdrage en meerwaarde voor alle betrokkenen. Cachet vzw maakt steeds indruk met de gedegen wijze waarop ze getuigenis aflegt over de jeugdhulp.

Omdat deze organisaties niet structureel verankerd zijn en uitsluitend project-financiering genieten, is deze conceptnota ingediend. Tijdens de hoorzitting (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 697/2) is de waarde van een verankering duidelijk geïllustreerd. Er is tegelijk gevraagd naar duidelijke taken en gewezen op mogelijke problemen. Participatie is meer dan theoretisch vertegenwoordigd zijn. Participatie veronderstelt een cultuuromslag.

Op korte termijn wordt een voorstel van decreet ingediend dat kiest voor een structurele decretale verankering van cliëntenorganisaties in de jeugdhulp. Het voorstel van decreet regelt enkele van de bekommernissen die tijdens de hoorzitting naar voren zijn geschoven. Het voorstel van decreet wil de cliëntenorganisaties erkennen en hun een beleidsrol toekennen, wat meer is dan louter subsidiëren.

Martine Taelman wil enkele aandachtspunten naar voren schuiven die geen afbreuk doen aan de grondslag van deze conceptnota en aan de intrinsieke waarde van (de verankering van) cliëntenorganisaties.

Tijdens de hoorzitting is gevraagd ook het voorveld te betrekken bij het forum omdat het voorveld kan voorkomen dat mensen in de integrale jeugdhulp terechtkomen. Een aantal actoren in de integrale jeugdhulp, die niet voldoen aan de criteria van de conceptnota, kan toch waardevol zijn. Het concept gaat uit van de bijzondere jeugdhulp. Ouders en jongeren in de integrale jeugdhulp staan vaak tegenover elkaar. Dat is bijvoorbeeld niet het geval bij gebruikersverenigingen van personen met een handicap.

Participatie speelt zich niet op één niveau af. Er is het cliënt-, beleids- en mesoniveau. Er wordt te veel ingezet op de procedure en onvoldoende op het participatieproces. Er zijn zorgen over de onafhankelijkheid van het forum. De basis moet over de mogelijkheid beschikken om zelf thema's aan te brengen. Wanneer het voorstel van decreet wordt ingediend, moet goed worden nagegaan waar de middelen voor de cliëntenorganisaties vandaan zullen komen.

Elke Van den Brandt zegt dat het in essentie niet gaat om een inbedding maar om de vraag hoe met de stem van de betrokkenen rekening kan worden gehouden. Ze sluit zich aan bij de opmerkingen van mevrouw Van den Bossche. Ook mevrouw Schryvers houdt daar rekening mee. Er moeten nog verschillende stappen worden gezet om dat waar te maken.

Bart VAN MALDEREN,
voorzitter

Lies JANS
Freya SAEYS
Lorin PARYS,
verslaggevers